

28. 1. 2026

Karierna negotovost med mladimi

V sodobni družbi se mladi soočajo z izzivi, ki jih v preteklosti ni bilo ali pa so bili izrazito manjši. Med njimi je zagotovo tudi karierna negotovost – stanje, v katerem posamezniki nimajo jasne predstave o tem, kakšna je njihova poklicna pot, kako do nje priti in kako se uskladiti s hitro spreminjajočim se trgom dela. Karierna negotovost se izraža skozi subjektivne občutke (npr. možnosti zaposlitve) ter objektivne občutke (npr. brezposelnost, neujemanje kompetenc in nestabilne zaposlitvene pogodbe).

Definicija karierne negotovosti

Karierna negotovost se najpogosteje opredeljuje kot pomanjkanje jasnih kariernih ciljev, težave pri odločanju glede poklicne poti ter nezmožnost predvidevanja prihodnjih zaposlitvenih možnosti. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD, 2024) pri tem razlikuje med karierno gotovostjo in karierno negotovostjo, pri čemer slednja pomeni odsotnost konkretnih pričakovanj glede prihodnjega dela, pogosto zaradi pomanjkanja informacij ali nezadostnega kariernega vodenja. Mladi, ki ne izražajo stabilnih ali jasno oblikovanih poklicnih ciljev, so v raziskavah označeni kot karierno negotovi.

Podatki raziskave PISA 2022 kažejo, da približno 39 % petnajstletnikov v državah OECD nima jasnih poklicnih načrtov, kar predstavlja več kot dvakratno povečanje v primerjavi z začetkom 21. stoletja (OECD, 2024). Nadaljnje poročilo OECD (2025) opozarja, da se ta negotovost pogosto nadaljuje tudi v poznejših fazah izobraževanja in ob vstopu na trg dela.

Dejavniki, ki prispevajo h karierni negotovosti

- **prehod iz izobraževanja na trg dela**

Eden najpomembnejših dejavnikov karierne negotovosti je prehod iz izobraževanja v zaposlitev. OECD (2025) ugotavlja, da je ta prehod v številnih državah, vključno s Slovenijo, pogosto dolgotrajen in slabo strukturiran. Mladi praviloma vstopajo na trg dela šele po zaključku izobraževanja, pogosto po 20. letu starosti, kar povečuje tveganje začasne brezposelnosti in negotovih zaposlitev.

- **spremembe na trgu dela**

Globalizacija, digitalizacija in tehnološki razvoj bistveno spreminjajo naravo dela. Po podatkih Mednarodne organizacije dela (ILO, 2024) se mladi vse pogosteje vključujejo v nestandardne oblike zaposlitve, kot so začasne pogodbe, »platformno« delo in kratkotrajni projekti, kar zmanjšuje stabilnost poklicnih poti in dolgoročno varnost.

- **neujemanje kompetenc**

OECD (2024; 2025) opozarja, da mladi pogosto nimajo jasne predstave o spretnostih, ki jih bodo zahtevali prihodnji poklici. Posledično njihovi karierni načrti niso vedno usklajeni s potrebami trga dela, kar vodi v neujemanje kompetenc in večje tveganje za nestabilno zaposlitev.

- **socialni in osebni dejavniki**

Karierna negotovost ni enakomerno porazdeljena. Mladi z nižjimi izobraževalnimi dosežki in šibkejšo socialno podporo so bistveno bolj izpostavljeni negotovosti. OECD (2024) navaja, da je kar 44 % mladih z nižjimi dosežki karierno negotovih, v primerjavi s 34 % tistih z višjimi izobraževalnimi dosežki.

Karierna negotovost na slovenskem trgu dela

Čeprav stopnja brezposelnosti mladih v Sloveniji v zadnjih letih ostaja relativno nizka v primerjavi s povprečjem EU, mladi še vedno predstavljajo ranljivo skupino na trgu dela. Podatki Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ, 2025) kažejo, da se je stopnja brezposelnosti med mladimi (15–29 let) gibala med 8 % in 10 %.

Vendar ti kazalniki ne odražajo celotnega obsega negotovosti. Po podatkih OECD (2021) in SURS (2024) je med mladimi še vedno visok delež začasnih zaposlitev, kar otežuje dolgoročno karierno in življenjsko načrtovanje. Delež mladih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, sicer ostaja pod povprečjem OECD, vendar v nekaterih regijah še vedno dosega okoli 9 %, kar predstavlja tveganje za socialno izključenost.

Dodatno približno 17 % mladih v Sloveniji opravlja delo, ki ne ustreza njihovi formalni izobrazbi (OECD, 2021), kar lahko dolgoročno vpliva na (ne)zadovoljstvo pri delu in kariernem razvoju. Negotovost se pogosto povezuje tudi s stanovanjsko problematiko in strahom pred tehnološkimi spremembami, kar potrjujejo tako statistični podatki kot javnomnenjske raziskave (SURS, 2024).

Kako pa je v tujini?

OECD poročila kažejo, da je karierna negotovost mladih globalni pojav. Približno dva od petih petnajstletnikov v državah OECD nima jasno oblikovanih kariernih ciljev, pri čemer se je ta delež v zadnjih desetletjih izrazito povečal (OECD, 2024).

Med državami obstajajo pomembne razlike. Skandinavske države z razvitimi sistemi kariernega svetovanja beležijo nižje stopnje negotovosti, medtem ko imajo države z manj strukturirano podporo mladim bistveno višje deleže karierno negotovih posameznikov (OECD, 2025). Evropska unija se na to odziva s politikami, kot je program Youth Guarantee, ki mladim do 29. leta starosti zagotavlja zaposlitev, izobraževanje ali usposabljanje v kratkem času po izstopu iz izobraževanja. Gre torej za politiko aktivnega vključevanja mladih na trg dela, ne za socialni transfer ali denarno pomoč.

Posledice karierne negotovosti

Karierna negotovost ima večplastne posledice. Na psihološki ravni je povezana s povečanim stresom, anksioznostjo in slabšim duševnim zdravjem (OECD, 2024). Na ekonomski ravni povečuje tveganje dolgotrajne brezposelnosti, prekarnosti in revščine, kar potrjujejo tudi ugotovitve Mednarodne organizacije dela (ILO 2024). Mladi brez jasnih ciljev so pogosteje zaposleni pod svojimi kvalifikacijami, kar vodi v neučinkovito rabo človeškega kapitala.

Možnosti reševanja in priporočila

Raziskave OECD (2024; 2025) izpostavljajo pomen zgodnjega in kakovostnega kariernega svetovanja (npr. večja vključenost kariernih centrov, različnih programov Zavoda RS za zaposlovanje), ki mladim pomaga razumeti povezave med izobraževanjem in trgom dela. Pomembno vlogo imajo tudi praktične izkušnje, kot so pripravništva, mentorski programi in sodelovanje z delodajalci. Poleg tega je nujna večja usklajenost izobraževalnih programov s potrebami trga dela, kar je eden ključnih ciljev evropskih in nacionalnih politik za mlade.

Zaključek

Karierna negotovost med mladimi je kompleksen in vse bolj razširjen pojav, ki presega nacionalne okvire. V Sloveniji kljub razmeroma ugodnim statističnim kazalnikom mladi vse pogosteje doživljajo negotovost glede svoje prihodnosti. Gre za vprašanje, ki ne zadeva zgolj zaposlovanja, temveč tudi psihosocialno blaginjo in dolgoročno družbeno stabilnost. Celostne politike, učinkovito karierno svetovanje ter tesnejše povezovanje izobraževanja in trga dela so ključni koraki k zmanjševanju karierne negotovosti prihodnjih generacij.

Literatura in viri:

- OECD (2024): *Teenage career uncertainty: Why it matters and how to reduce it?*
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/09/teenage-career-uncertainty_63c29ae4/e89c3da9-en.pdf
- OECD (2025): *The State of Global Teenage Career Preparation:*
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/the-state-of-global-teenage-career-preparation_d07f17f8/d5f8e3f2-en.pdf
- OECD (2021) – *Investing in Youth: Slovenia:*
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/06/investing-in-youth-slovenia_fa2f235e/c3df2833-en.pdf

- Global Employment Trends fot Youth (2024):
https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-11/GET_2024_EN_web4.pdf
- ZRSZ: *Mladi (15–29 let) na trgu dela* (2025): https://zrsz-typo3-prod-zrsz-typo3-prod.apps.osk8sdmz.ess.gov.si/fileadmin/user_upload/Trg_dela/Dokumenti_TD/Trg_dela_v_stevilkah/Skupine_brezposelnih/Mladi-december_2025.pdf
- SURS – Mednarodni dan mladih: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/13751>
- OECD (2025): Education at a Glance:
https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1c0d9c79-en/full-report/transition-from-education-to-work-where-are-today-s-youth_b90719d0.html

Urška Mikuž Zajc, podjetniška mentorica

Inkubator d.o.o. Sežana